

Brüssel, 30.11.2016
COM(2016) 769 final

**KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Energiahinnad ja -kulud Euroopas

{SWD(2016) 420 final}

Sissejuhatus

Energia on meie igapäevaelu lahutamatu osa. Seda on vaja kütteks, jahutuseks, valguseks ja liikumiseks. Samuti on see vajalik meie kodude, kontorite ja töökohtade toimimiseks ning kogu majanduse jaoks. Energia olulisuse tõttu on juurdepääs energiale poliitiliselt tundlik teema. See on üks põhjuseid, miks komisjon on pakkunud välja energialiidu strateegia. Energia hind on samuti tundlik teema. Ühest küljest on madalad hinnad kasulikud, kuna sellega suureneb meie ostujõud ja tõuseb elustandard ning vähenevad ettevõtjate kulud ja ettevõtjate konkurentsivõime suureneb. Samas aga, kuna energiat tarnitakse turgude kaudu, vajavad energiatarnijad selliseid hindu, mis kataksid nende kulud ja võimaldaksid teha investeeringuid tulevase energiatarve tagamiseks. Kõrged hinnad annavad märku, et tuleb vähendada sellise energia tarbimist, mis tekitab palju süsinikdioksiidi heidet, või stimuleerida energiatõhusust ja innovaatiliste ökodisainitud toodete ja puhaste tehnoloogiate kasutamist.

Energiahindade ja -kulude arengus on näha mitmeid muutusi ja suuremaid mõjutusi. Naftatootjate tehtud piirangute tõttu 1970ndatel ja 1980ndatel aastatel energiahinnad kasvasid ja põhjustasid häireid majanduses. Viimasel ajal on energiatarnimine suurenenud tänu uutele energiaallikatele ja ühe suuremale alternatiivsete energiaallikate kasutuselevõtmisele, kuid samas on nõudlus energia järgi vähenenud tänu energiatõhususe meetmetele ja aeglasele majanduskasvule ja see on energia hulgihinnad alla toonud. Euroopa Liit on leidnud, et mida konkurentsivõimelisem ja likviidsem on energiaturg, seda mitmekesisemad ja arvukamad on energiavarud ja -tarnijad ning seda vähem mõjutab meid volatiilsus.

Euroopa Komisjon esitas esimese aruande energiahindade ja -kulude kohta 2014. aastal¹. Selles aruandes osutati kõrgetele energiahindadele kogu maailmas ja energiahindade vahelisele märgatavale erinevusele ELis liikmesriigiti. Samuti osutati sellele, et ELi energiahinnad olid märkimisväärselt kõrgemad kui tema rahvusvahelistel kaubanduspartneritel, eelkõige Ameerika Ühendriikidel. Kuna ülekandetasu osa energiahinnas oli suurenenud ning samuti ka maksud ja lõivud, olid energia jaehinnad tõusnud rohkem kui hulgihinnad. Andmete puudulikkuse tõttu soovitati energiahindade kogumisel lisada üksikasju, suurendada läbipaistvust ja parandada järjepidevust². Poliitikavaldkonnas leiti, et esitatud andmed ja tõendid osutasid energia siseturu osalisele arengule ja vajadusele võtta täiendavaid meetmeid, et parandada Euroopa energiatõhusust ja energiatõhusust ning vähese CO₂-heittega energiatarveid. Energialiidu strateegilise raamistiku ja selle tegevuskavaga luuakse raamistik selle töö edendamiseks iga kahe aasta tagant, alates 2016. aastast³.

Käesolevas teises aruandes ajakohastatakse analüüsi mitmel viisil. Esiteks on tänu ulatuslikule sihtotstarbelisele andmekogumisele, mis võeti ette koos liikmesriikide statistikaametnikega, saadud tunduvalt paremaid andmeid energiahindade kohta. Seega on mõned meie järeldustest üksikasjalikumad ja selgemad. Eelmise aruande andmeid on uuendatud ja seega saame võimalikult värske pildi energiahindadest elektri- ja gaasi- ning naftatoodete sektoris. Lisaks on parandatud koanduuringute ja juhtumiuuringute analüüsi, mis võimaldab meil põhjalikumalt uurida energiahindade suundumusi ja neid mõjutavaid tegureid nii kodumajapidamises (eelkõige madala sissetulekuga kodumajapidamistes) kui ka tööstuses (eelkõige energiamahukates tööstusharudes). Energiaga seotud *kulude* läbivaatamine aitab meil mõista, kuidas reageerida energiahindadele; sageli on lahendus tõhusamas energia kasutamises. Aruanne toetub tõenditele, mis on esitatud sellega kaasnevas komisjoni talituste töödokumendis, ning komisjoni poolt ettevalmistatud uuringutele.

¹ COM(2014) 21 /2

² Selle soovitusena esitas komisjon määruse ettepaneku ja võeti vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. oktoobri 2016. aasta määrus (EL) 2016/1952, mis käsitleb Euroopa maagaasi- ja elektri hinnastatistikat.

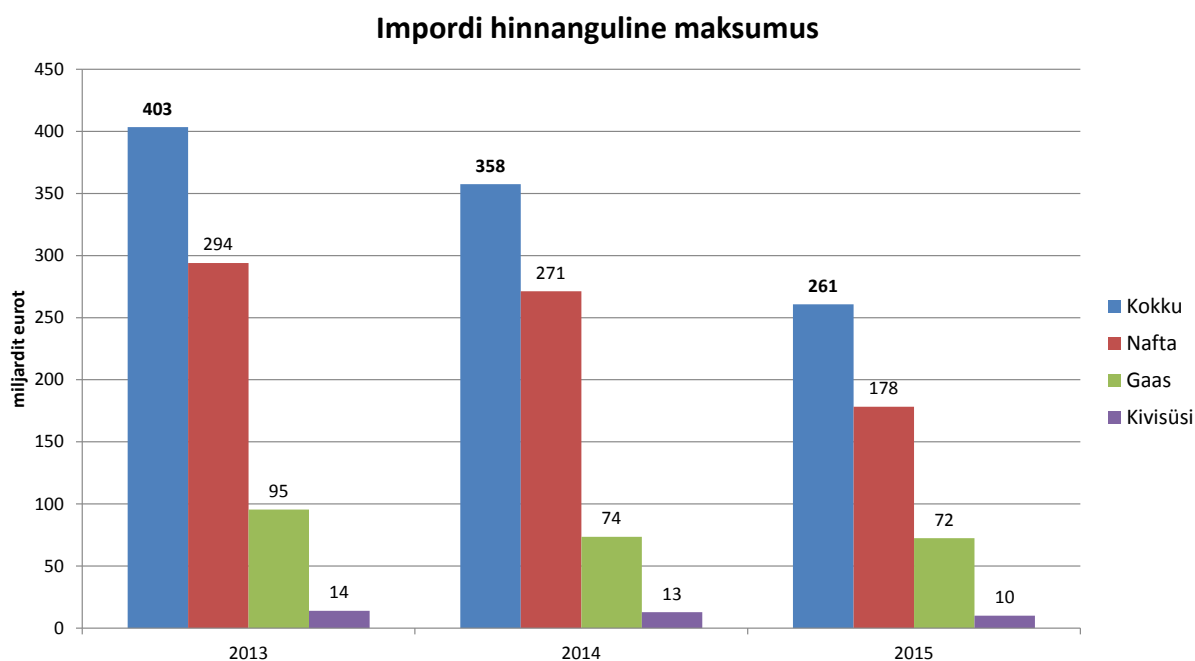
³ Vt. viiteid energialiidu strateegilises raamistikus (veebruar 2015) ja energialiidu ajakohastatud tegevuskavas (november 2015).

1. Euroopa Liidu energiaimpordi maksumus

Võttes arvesse imporditud energia suurt osakaalu, on hindade ja meie energiatarbimise mõju selgelt näha ELi fossiilkütuste impordi maksumuses. On näha, et ELi majandus on globaalsetest energiahinna suundadest mõjutatav ning samuti tuletab see meelde, et impordimaksumuse vähendamiseks saab suurema energiatõhususe ja põlise alternatiivenergia suurema kulutõhususe abil vähendada fossiilkütuste tarbimist.

Energiaimpordi maksumus kasvas 238 miljardilt eurolt 2005. aastal 403 miljardile eurole 2013. aastal. Energiatoodete hindade langus ja tarbimise vähenemine on seda maksumust vähendanud 261 miljardi euronni 2015. aastal, mis on umbes 3,5% vähem kui 2013. aastal. Hinnalangus oli maksumuse vähenemisel peamine tegur, sest olenemata sellest, et kõigi kolme fossiilkütuse tarbimine on kahanenud, on vähenenud ka nende kütuseliikide tootmine ELis ja seega on suurenenud netoimport (ning samuti ELi sõltuvus fossiilkütuste impordist).

Joonis 1: ELi fossiilkütuste impordi hinnanguline maksumus

Allikas: Komisjoni tehtud arvutus

Kõigi fossiilkütuste (peamiselt nafta) hinnad on langenud. Hinnalangus on põhjustatud tarnimise suurenemisest (USA kildaõli ja kildagaas, Kanada naftaliivad, OPECi jõuline tootmine, ülemaailmselt suurenenud gaasi (sh veeldatud maagaasi) ja söe tootmine) ning nõudmise vähenemisest (aeglasem majanduskasv maailmas, eriti Hiinas, kuid ka nõudluse poole struktuurilised muutused, nagu suurenev energiatõhusus ja alternatiivsete kütuste kasutamine majapidamises ja transpordis, mille tõukejõuks on hoonete ja autode tõhususpoliitika).

Kuna imporditud fossiilkütuse tanklahind on muutunud madalamaks, on suurenenud kodumajapidamiste kättejääv tulu. Sarnast mõju on näha mitmes sektoris, nagu transpordis ja energiamahukates tööstusharudes. Praegusel aeglasema majanduskasvu perioodil on see andnud ühekordse tõuke ELi majandusele, mille võimalik suurus on hinnanguliselt 0,8%-line SKP kasv 2015. aastal ja 0,5%-line SKP kasv 2016. aastal⁴.

⁴ Euroopa Komisjoni 2015. aasta talveprognoosi simulatsioonid.

2. Elektri hinnad Euroopas

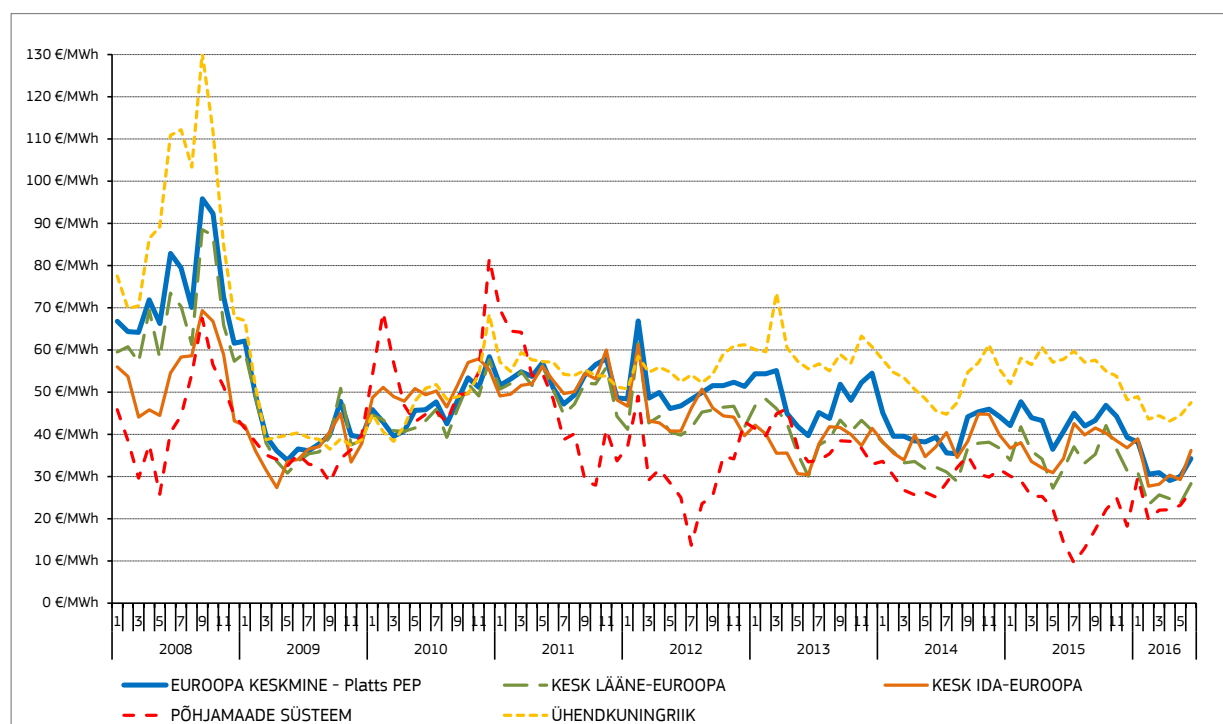
2.1 Hulgi hinnad

Siseturu areng on viimastel aastatel kaasa toonud suured muutused elektri hulgi müügiturul Euroopas. Peaaegu kõigis liikmesriikides on loodud elektri hulgi müügi börsid, kus pakutakse järgmise päeva turu, forvard- ja päevasisese turu teenuseid. Paindlikud ja likviidsed turud võimaldavad tarnimist ja nõudlust tõhusamalt kokku viia, mis vähendab elektritootmise kulusid ja seega ka hindu. Sellised börsid peaksid ka juhtima kahepoolseid börsiväliselt kaubeldavate lepingute hindu enamikel väljakujunenud turgudel.

Järk-järgult liituvad need eraldiseisvad riiklikud hulgi müügiturud naaberturgudega, mis koos üha enamate ülekandevõrkude vaheliste ühendustega loovad likviidsemaid ja tõhusamaid turge.

Hindu mõjutavad mitmed tegurid, sealhulgas energiaallikate jaotus, piiriüleised ühendused, turgude liitmine, turutarnijate koondumine ning ilmastik. Turu nõudluse poolt mõjutavad tarbijate ja tööstuse nõudlus, nõudluse juhtimine, energiatõhusus ja ilmastikumõjud.

Joonis 2: Suundumused elektri hulgi hindades ELis

Allikas: Platts ja Euroopa elektribörsid

Elektri hulgi hinnad saavutasid Euroopas oma kõrgeima taseme 2008. aasta kolmandas kvartalis ning on sellest peale olnud languses, välja arvatud väike tõus 2011. aastal. Hinnad on langenud peaaegu 70 % võrreldes 2008. aastaga ja 55 % 2011. aastast⁵ ning on 2016. aastal jõudnud viimase 12 aasta kõige madalamale tasemele.

Sõe ja gaasi alanenud hindade osa koos muude teguritega on olnud peamised elektri hindade mõjutajad:

- ökonomeetrilise analüüsi alusel võib öelda, et 1 %-line fossiilkütuste (süsi, gaas, nafta) osa kasv tootmisallikate jaotuses toob kaasa elektri hulgi hinna tõusu 0,2–1,3 eurot MWh kohta, olenevalt piirkondlikust turust;
- turgude liitmine: ühes või enamas liidetud turupiirkonnas osalevates riikides on parem hindade lähenemine naaberturgude hindadega ja väiksemad hinnavahed;
- kasvav võrkudevaheliste ühenduste maht: turgudel, kus võrkudevaheliste ühenduste maht on alla 10 %, on veidi kõrgemad hinnad kui neil turgudel, kus maht on üle 10 %. Sellest on

⁵ Plattsi kaalutud keskmine elektri hind Euroopas.

näha, kui oluline on edasi arendada elektri siseturgu ja piiriüleseid võrkudevahelisi ühendusi;

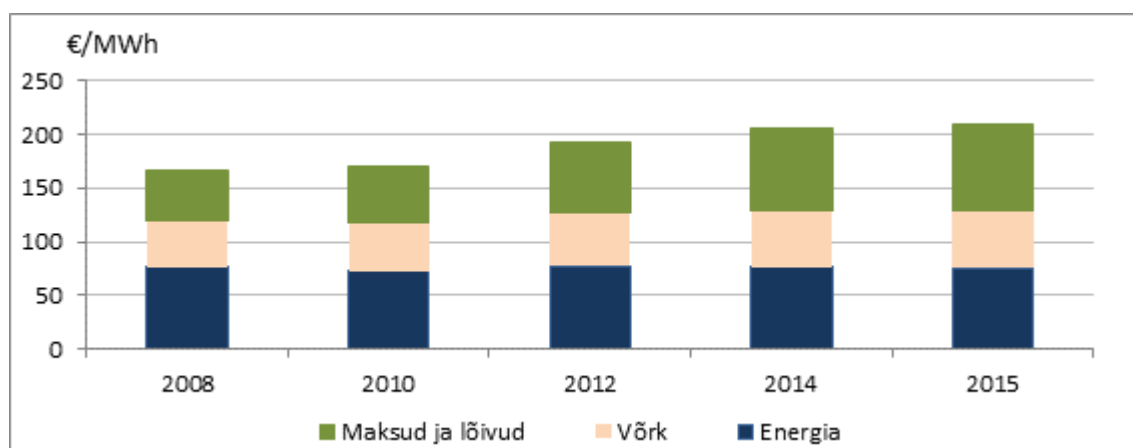
- mitmel turul vähendas elektri hulgihinna päikese- ja tuuleenergiast väheste kuludega toodetud elektri osakaalu suurenemine. Ökonomeetrisel analüüsil leetakse, et taastuvenergia osakaalu suurenemisel ühe protsendipunkti võrra väheneb elektri hulgihind ELis keskmiselt 0,4 eurot MWh kohta; tegelik hinnalangus sõltub piirkondlikust turust ja sellest, milline kütuseallikas asendatakse taastuvenergiaga. Taastuvenergia mõju on suurem (€0,6–0,8/MWh) Euroopa loodeosas, Balti riikides ning Kesk- ja Ida-Euroopas;
- tagasihoidliku majanduskasvuga seotud väiksem nõudlus koos tootmisvõimsuse suurendamisega on mitmes riigis tekitanud ületootmise ning
- vähenenud nõudlus süsinikdioksiidi kvootide järgi ning rahvusvaheliste ühikute (CDM *clean development mechanism* – puhta arengu mehhanism) suur pakkumine on kaasa toonud suure ülejäägi heitkogustega kauplemise turul, mille tulemusel on langenud hulgihindades kajastuvad süsinikdioksiidi hinnad.

2.2 Elektri jaehinnad Euroopas

Täielikult tasakaalus konkurentsiga turul peaksid hulgimüügiturul toimuvad muutused kajastuma kiiresti ja täielikult jaeturgudel. Euroopas on sellel teel siiski mitmeid takistusi⁶. Lisaks on suur osa jaehindadest saavutatud reguleerimise teel, maksude ja lõivude või reguleeritud võrgutariifide näol.

Kodumajapidamise keskmine⁷ elektri hind 2015. aastal oli 208,7 eurot MWh kohta. Vastupidiselt hulgihinna tõusis keskmine jaehind aastas keskmiselt 3,2 % võrra ajavahemikul 2008–2015. Selleks, et paremini mõista seda suundumust põhjustavaid tegureid, tuleb üksikasjalikumalt uurida eri hinnakomponente. Joonisel 3 on esitatud ELi kodumajapidamiste kaalutud keskmine elektri hind, mis on esitatud kolme peamise komponendi lõikes (energia, võrk ning maksud ja lõivud).

Joonis 3: ELi kodumajapidamiste elektri keskmise jaehinna komponendid

Allikas: Liikmesriigid, komisjoni andmekogu

Energiakomponent (see osa hinnast, mida makstakse elektrienergia jaemüüjale) vähenes 15 % võrra ajavahemikus 2008–2015. See muutus on väike võrreldes hulgihinna suuremate muutustega ning see näitab, et konkurents jaemüügiturgudel ei pruugi olla täiesti tõhus. Analüüsil leetakse, et energiakomponendi kajastumist energia hinnas mõjutab konkurentsi tase turul ja turuhindade reguleerimine. Kui turuhindu reguleeriti, reageerisid jaehinnad (loogiliselt) vähem (suurusjärgus ja kiiruses) hulgihindade langusele. Lisaks sellele vähenes energiakomponendi erinevus liikmesriikide vahel 19 % võrra ajavahemikul 2008–2015, mis näitab, et siseturu areng on mõjutanud hulgihindade ühtlustumist ja et see ühtlustumine

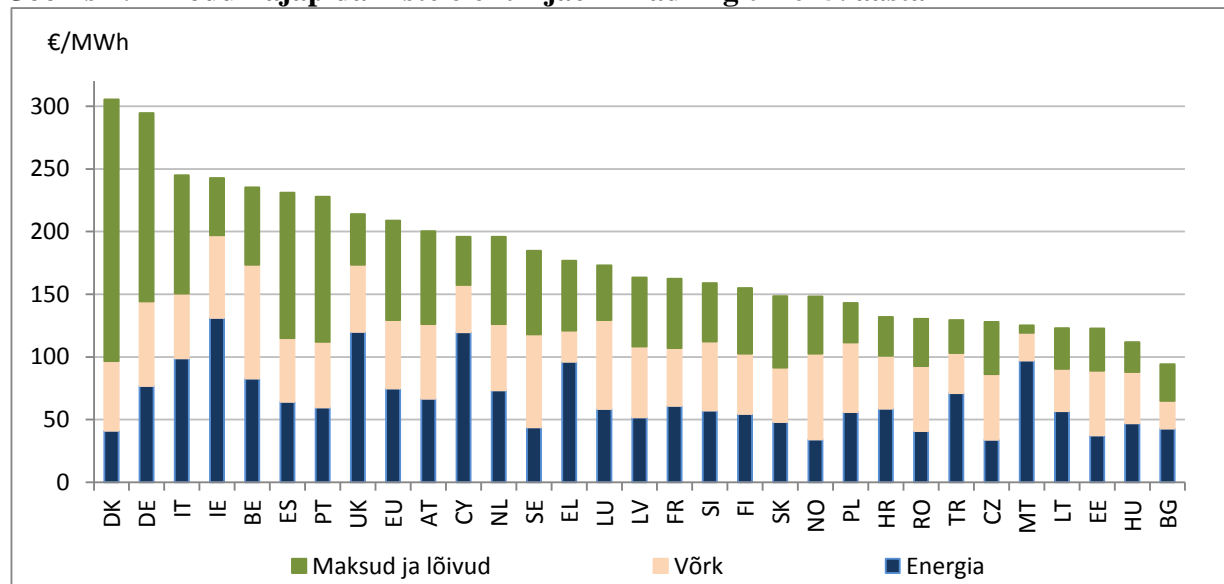
⁶ Nt turgu valitsevate ettevõtjate turujõud, turule sisenemise tõkked, administratiivselt reguleeritud hinnad.

⁷ Keskmised hinnad osutavad EL 28 kaalutud keskmisele hinnale.

kajastub jaehindades. Üldiselt võib näha, et kuigi hulгимүүgituru hinnamuutus mingil määral kajastub jaehinnas, võiks see siseturul hinna energiakomponenti siiski rohkem mõjutada.

Muud komponendid muutusid rohkem, nagu on näha joonisel 3. **Võrgukomponent** kasvas keskmiselt 3,3 % võrra aastas. **Maksude ja lõivude komponent** kasvas samuti märkimisväärselt; selle keskmine hind suurenes 28 %lt 38 %ni

Joonis 4: Kodumajapidamiste elektri jaehinnad riigiti 2015. aastal

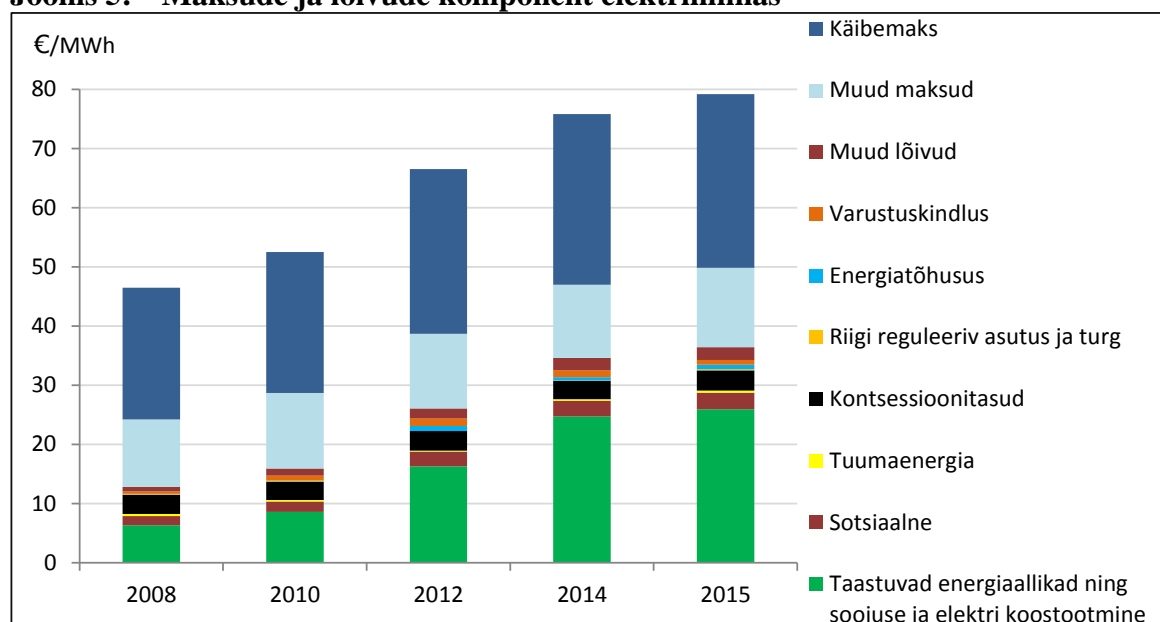
Allikas: Liikmesriigid, komisjoni andmekogu

Komisjoni analüüsis lahutati maksude ja lõivude komponent kümneks alamkomponendiks,⁸ millesse püüti hõlmata erinevad maksud ja lõivud, mida liikmesriigid on kehtestanud kodumajapidamises kasutatava elektrienergia puhul, ja neid järjekindlalt käsitleda. Lõivude otstarve on toetada konkreetseid poliitikavaldkondi, kuigi need ei hõlma kõiki riigi kulusid antud poliitikavaldkonnas. Maksud ei ole tavaliselt ette nähtud konkreetse poliitika jaoks.

⁸

1. Taastuvenergia ning soojus- ja elektrienergia koostootmine
2. Sotsiaalne (haavatavad tarbijad, sotsiaalsed tariifid, tariifide võrdsustamine saarte jaoks, varustamine viimase abinõuna, pensionifondid, tööhõivepoliitika);
3. Toetused tuumaenergiasektorile;
4. Energiatõhusus;
5. Varustuskindlus (tarnepoliitika kindlus, toetused kohaliku elektrienergia/kütuse tootmise jaoks, energiavarude tasud);
6. Kontsessioonitasud (peamiselt avaliku maa kasutamise eest);
7. Riigi reguleeriv asutus ja turg (riikliku reguleeriva asutuse või turukorraldaja rahastamine);
8. Muud lõivud (sh teaduse ja uurimistöö jaoks, iga-aastased varasema puudujäägi katmise maksed ja maksud riigiteleviseiooni jaoks);
9. Käibemaks.
10. Muud maksud (aktsiis (mõned liikmesriigid nimetavad aktsiisi elektrimaksuks, maagaasimaksuks, energiamaksuks, energia lõpptarbimise maksuks, erienergiamaksuks, keskkonnamaksuks) ning sellised maksud nagu jaotusmaks, ülekandetasu ning kasvuhoonegaaside heite maks).

Joonis 5: Maksude ja lõivude komponent elektri hinnas

Allikas: Liikmesriigid, komisjoni andmekogu

Käibemaksul on maksude ja lõivude komponendis kõige suurem osakaal. 2015. aastal oli see 37 %, 2008. aastal 48 %. Lisandväärtusmaksuna on käibemaksu eelis see, et see ei vähenda hulgihinna mõju jaehinnale. Energiapoliitika jaoks kõige suurem oluline komponent koosneb lõivudest, millega toetatakse taastuvenergiat ning soojuse ja elektri koostootmist. See moodustas 2015. aastal maksude ja lõivude kogukomponendist 33 %, võrreldes 14 %-ga 2008. aastal.

ELi kodumajapidamiste keskmise elektri hinna analüüs toob esile suured erinevused ELi piires. Hinnaerinevus kõige odavama riigi ja kõige kallima riigi vahel on kolmekordne. Liikmesriikide rahalised vajadused ja energiapoliitikaga seotud lõivud tekitavad lõpphindade maksude ja lõivudega seotud osas suuri erinevusi: käibemaksu ja muude maksude osakaal varieerub 59 %-st (Taani) kuni 5 %-ni (Malta); taastuvate energiaallikate ning soojuse ja elektri koostootmisega seotud lõivude osakaal on keskmiselt 12 %, ⁹ kuid jääb vahemikku 22–23 % (Portugal ja Saksamaa) kuni 0–2 % (Ungari ja Iirimaa).

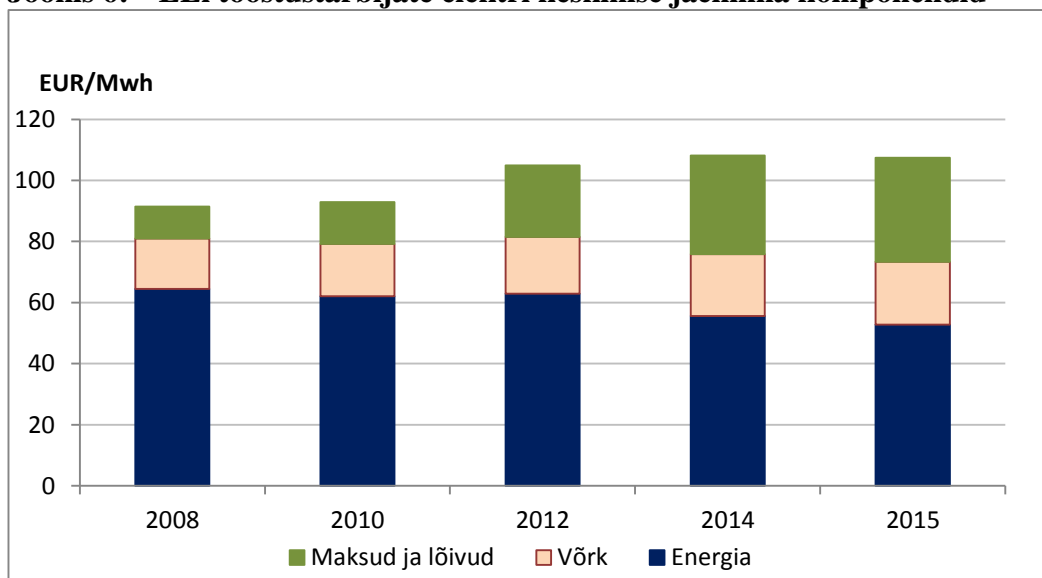
Tööstustarbivate ¹⁰ elektri hind on tõusnud vähem, 0,8 % – 3,1 % ¹¹ aastas ajavahemikul 2008–2015. Joonisel 6 on kasutatud iseloomulikke tööstustarbivate tarbimisvahemikku (2 000 – 20 000 MWh/aastas). Suured energiatarbijad, sealhulgas energiamahukad tööstusharud võivad ise elektrit toota, neil võivad olla pikaajalised energiatarbimise lepingud või maksavad nad sageli väiksemaid ülekandetasusid, makse ja lõive, mistõttu võivad nad maksta elektrienergia eest 50 % vähem kui sama riigi teised tööstustarbivad.

⁹ 2015. aastal oli 28 % ELi elektrienergia toodetud taastuvatest energiaallikatest.

¹⁰ Tööstustarbivate lõplikust jaehinnast on välja jäetud käibemaks, kuna see hüvitatakse.

¹¹ Tööstuses on hinnad suurtele energiatarbijatele (70 000 – 150 000 MWh/aastas; s.o Eurostati tarbimisvahemik IF) tõusnud 0,8 % aastas, keskmistele tarbijatele (2 000 – 20 000 MWh/aastas; s.o tarbimisvahemik ID) 2,3%/aastas ning väikestele tarbijatele (20–500 MWh/aastas; s.o tarbimisvahemik IB) 3,1 %. Koondandmed ei kajasta kõiki hinnamuutusi üksikute äriühingute kaupa.

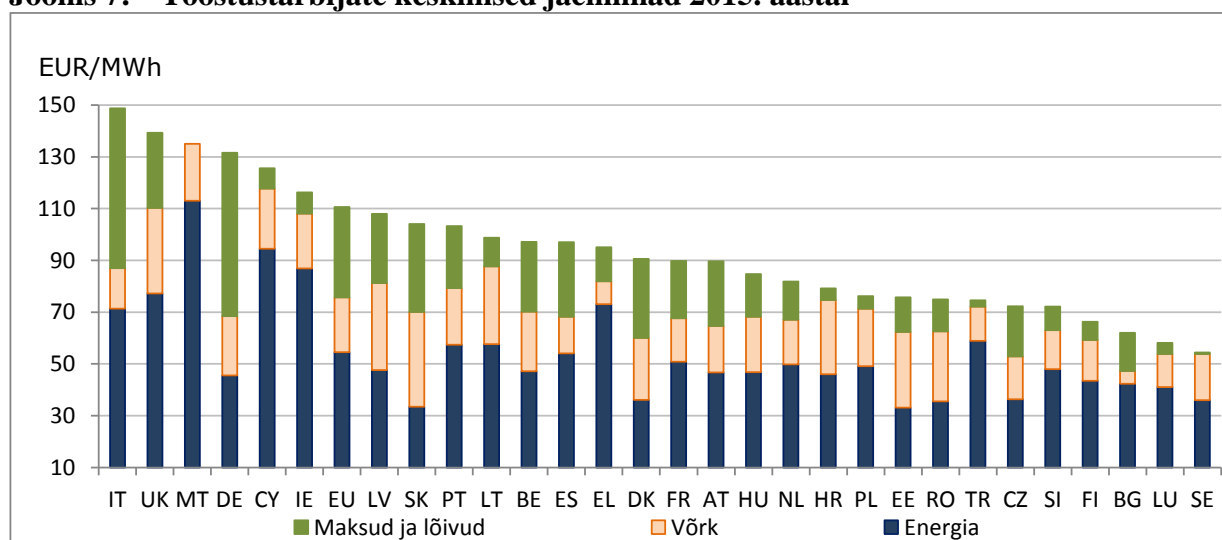
Joonis 6: ELi tööstustarbijate elektri keskmise jaehinna komponendid

Allikas: Liikmesriigid, komisjoni andmekogu

Nii nagu kodumajapidamiste elektri hinna puhul, on liikmesriikide vahel suuri erinevusi ka tööstustarbijate elektri hinnas; hinnad võivad erineda 2,75 korda.

Joonis 7: Tööstustarbija keskised jaehinnad 2015. aastal

Allikas: Liikmesriigid, komisjoni andmekogu

Tööstustarbija keskise elektri hinna **energiakomponent** langes ajavahemikul 2008–2015 2,8 % aastas. Samuti vähenesid selle komponendi erinevused liikmesriikide vahel 12 % võrra. See osaline hindade lähenemine tähendab seda, et ELi energiapoliitika, millega edendatakse suuremat konkurentsi, mille tulemuseks on turgude liitmine ja piiriülene kaubandus, on avaldanud positiivset mõju. Seitsme liikmesriigi¹² energiakomponent siiski *suurenes* kõnealusel ajavahemikul, mis võib mõnel juhul viidata sellele, et hinnakonkurents jaemüügi tasandil ei olnud piisav ja tarnijad said vältida madalamate hulgihindade ülekandmist.

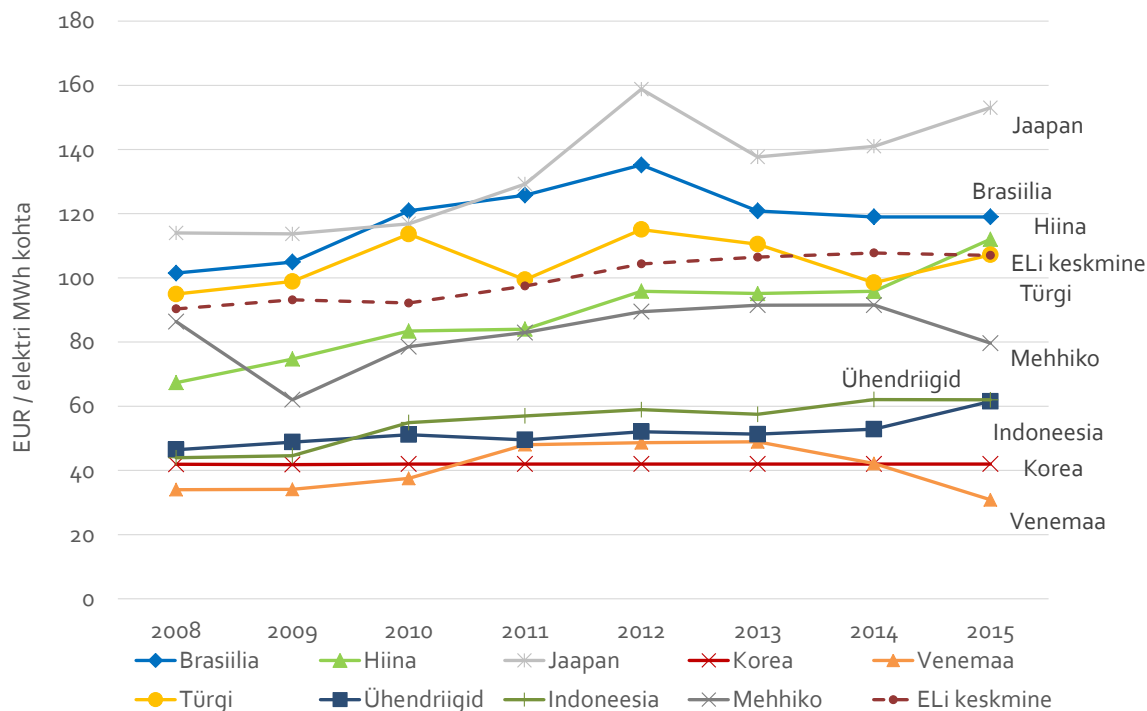
Tööstustarbija hinna **võrgukomponent** suurenes igal aastal 3,2 % ning **maksude ja lõivude komponent** suurenes märkimisväärselt, 12 %-lt 32 %-le. Arvestatakse, et keskmiselt peaaegu kaks kolmandikku hinna võrgukomponendist tuleneb jaotusvõrkudest, kuid andmed selle kohta ei ole eriti täpsed, kuna liikmesriikide arvutusmeetodid on erinevad. Tööstustarbija maksude ja lõivude komponent jaotati väiksemateks komponentideks, nii nagu ka kodumajapidamiste puhul.⁷ Kuna osa alamkomponente (käibemaks ja teatavad muud maksud) hüvitatakse tööstustarbijatele, siis on see komponent nende puhul tunduvalt väiksem kui kodumajapidamiste puhul. Tööstustarbija maksab 34 €/MWh ja kodumajapidamised maksavad 79 €/MWh.

¹² Horvaatia, Prantsusmaa, Iirimaa, Läti, Poola, Portugal ja Ühendkuningriik.

Rahvusvahelised elektri hinnad

Kui on juba selge, et elektri hinnad ELi tööstustarbijatele on eri liikmesriikides ja sektorites väga erinevad, on oluline pöörata tähelepanu ka keskmistele erinevatele suundumustele maailmas.

Joonis 8: Keskmised elektri hinnad tööstustarbijatele ELis ja tema peamistes kaubanduspartnerites

Allikas: Brasiilia kaevandus- ja energeetikaministeerium, Hiina hinnavaatluskeskus ning riiklik arengu- ja reformikomisjon, Indoneesia riiklik elektriettevõtja, Venemaa föderaalne riiklik statistikaamet; keskkonnamõju hindamise andmed Türgi, Lõuna-Korea, Jaapani, USA ja Mehhiko kohta.

Analüüs näitab, et keskmine elektri hind ELi tööstustarbijatele on märkimisväärselt madalam kui Jaapanis, enam-vähem sarnane hindadega Brasiilias, Hiinas ja Türgis, ning kõrgem kui Lõuna-Koreas, USAs, Venemaal ja Indoneesias. Ajavahemikul 2008–2015 tõusid hinnad ELis 17 % võrra, kuid hinnatõus oli veelgi suurem Hiinas (66 %), Indoneesias (41 %), Jaapanis (34 %) ja USAs (32 %). Analüüs sisaldab ka vahetuskursi mõju, mis on mõnel juhul üsna oluline (nt jüaani kallinemine selgitab hinnatõusu Hiinas; riiklikus vääringus oli hinnatõus minimaalne). Tabelis 1 esitatakse ELi ja tema kaubanduspartnerite vahelise hinnasuhte muutused.

Tabel 1: ELi elektri hinnad tööstustarbijatele võrreldes teiste riikidega

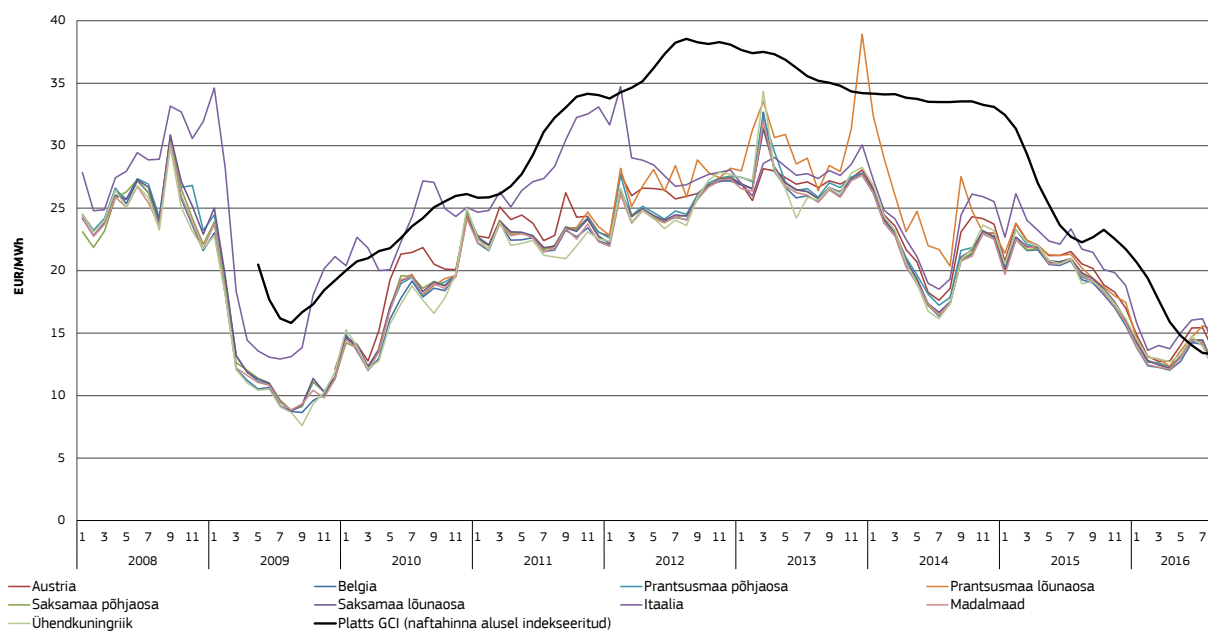
Aasta	Ameerika Ühendriigid	Jaapan	Brasiilia	Hiina	Türgi	Venemaa
2012	2,2	0,4	0,8	1,1	0,9	2,1
2013	1,9	0,4	0,9	1,1	1,0	2,2
2014	1,3	0,4	0,8	1,1	1,1	2,6
2015	1,7	0,5	ei kohaldata	1,0	1,0	3,5

Allikas: keskkonnamõjuhindang, Platts, Brasiilia kaevandus- ja energeetikaministeerium, Hiina hinnavaatluskeskus, Venemaa föderaalne riiklik statistikaamet
nt ELi hinnad olid 2,2 korda kõrgemad kui USA hinnad ning on langenud 1,7 korda.

3. Gaasihinnad Euroopas

Gaas moodustab 23 % ELi primaarenergia tarbimisest. Gaasiga toodetakse 15 % meie elektrist ning ta rahuldab peaaegu kolmandiku nii kodumajapidamiste kui ka tööstustarbijate lõppenergiavajadusest. Samas peab EL importima järjest enam gaasi¹³ piiratud arvult tarnijatelt. Seepärast on gaasihinnad globaalsetest suundumustest isegi rohkem mõjutatud ning on väga oluline, et turud ja infrastruktuur toimiksid korralikult.

Joonis 9: Suundumused gaasi hulgihindades ELis

Allikas: Platts

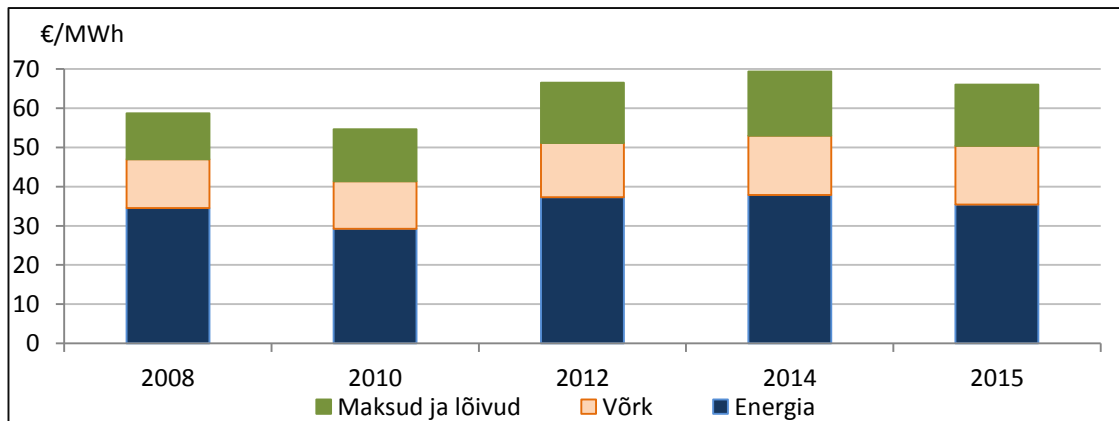
Gaasi hulgihinnad tõusid ELis kuni 2013. aastani, kuid on sellest saadik langenud üle 50 %. Globaalsed muutused on andnud suurema tõuke Euroopas hiljutisele silmanähtavale gaasi hulgihinnale kui elektri hinnale. Vähene nõudlus gaasi järgi kogu maailmas, mis tuleneb aeglasest majanduse elavnemisest ja teatavate Jaapani tuumaelektrijaamade taasalustamisest ning (langeva) naftahinnaga indekseeritud gaasilepingutest ja veeldatud maagaasi tarnimise märkimisväärsest kasvamisest, on gaasi hinna alla löönud ja viinud gaasi hulgihindade ühtlustumiseni.

Gaasi jaehinnad Euroopas

Kodumajapidamiste gaasihinnad on ELis kasvanud alates 2008. aastast peaaegu 2 % võrra aastas. Hinnad on selle aja jooksul tunduvalt lähenenud, kuid kõige kõrgemad hinnad (Rootsi) on siiski neli korda kõrgemad kui kõige madalamad (Rumeenia).

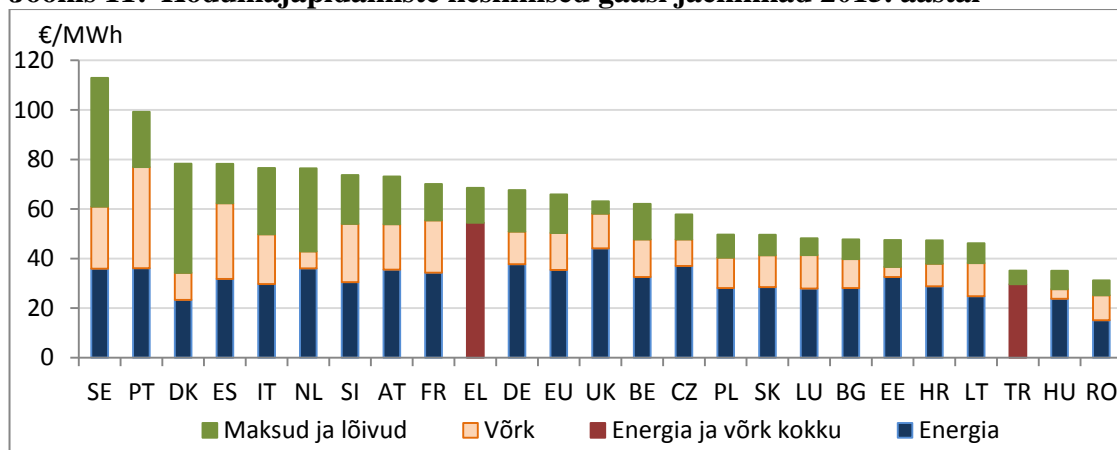
¹³ 2015. aastal oli impordisõltuvus gaasi puhul 69 %.

Joonis 10: ELi kodumajapidamiste gaasi keskmise jaehinna komponendid

Allikas: Liikmesriigid, komisjoni andmekogu

Joonis 11: Kodumajapidamiste keskmised gaasi jaehinnad 2015. aastal

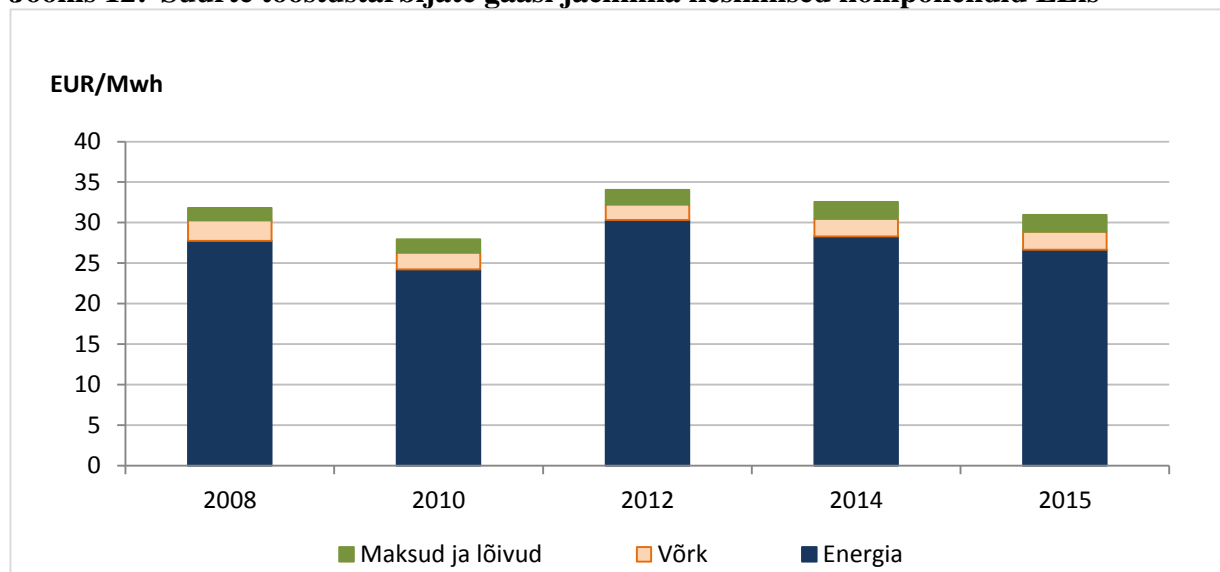

Allikas: Liikmesriigid, komisjoni andmekogu

Energiakomponent kasvas ajavahemikul 2008–2015 0,3 % aastas, kuigi sel perioodil toimus hinnakõikumisi. **Võrgukomponent** suurenes igal aastal 2,5 % võrra, mis tõi kaasa olulise hinnatõusu kodumajapidamiste jaoks. **Maksude ja lõivude komponent** suurenes 4,2 % aastas kuni 15,6 euroni MWh kohta. Selle viimase komponendi kasv on suuresti põhjustatud üldistest maksudest. (Alamkomponendid ei ole siin olulised ja neist räägitakse talituste töödokumendis.)

*Suurte*¹⁴ tööstustarbijate gaasihinnad olid 2015. aastal *madalamad* kui 2008. aastal. Energiakomponent oli kõige suurem ja seega mõjutas see hindu kõige rohkem. Maksude ja lõivude osa oli väike ja moodustas vaid 8 % hinnast. Rahvusvahelised kaubahinnad avaldavad tööstustarbijate gaasihinnale rohkem mõju kui väga erinevad riiklikud maksud ja lõivud, seega ei erine suurte tööstustarbijate gaasihinnad Euroopas üksteisest väga palju. Suurte tööstustarbijate puhul on hinna ülesehitus jäänud aegade jooksul üsna stabiilseks. Tööstustarbijate gaasi jaehinnas on hulgihinna osa suurim ning see on liikmesriikide turgude vahel 58 % võrra lähenenud alates 2008. aastast, mis näitab, et ELi gaasiturud on rohkem integreerunud ja konkurentsivõimelisemad kui varem.

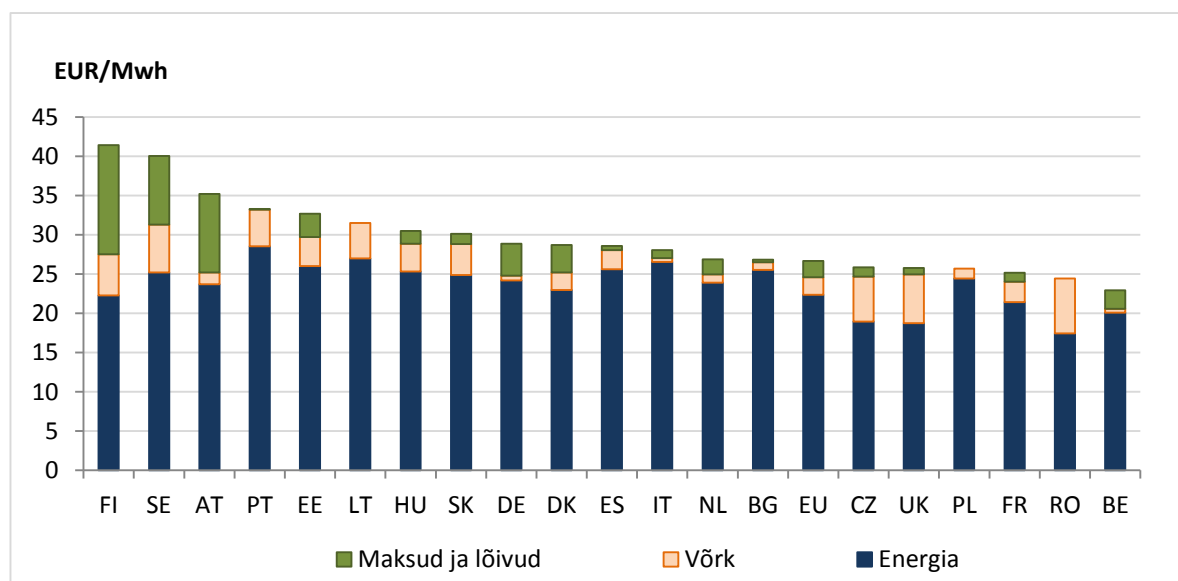
Joonis 12: Suurte tööstustarbijate gaasi jaehinna keskmised komponendid ELis

Allikas: Liikmesriigid, komisjoni andmekogu

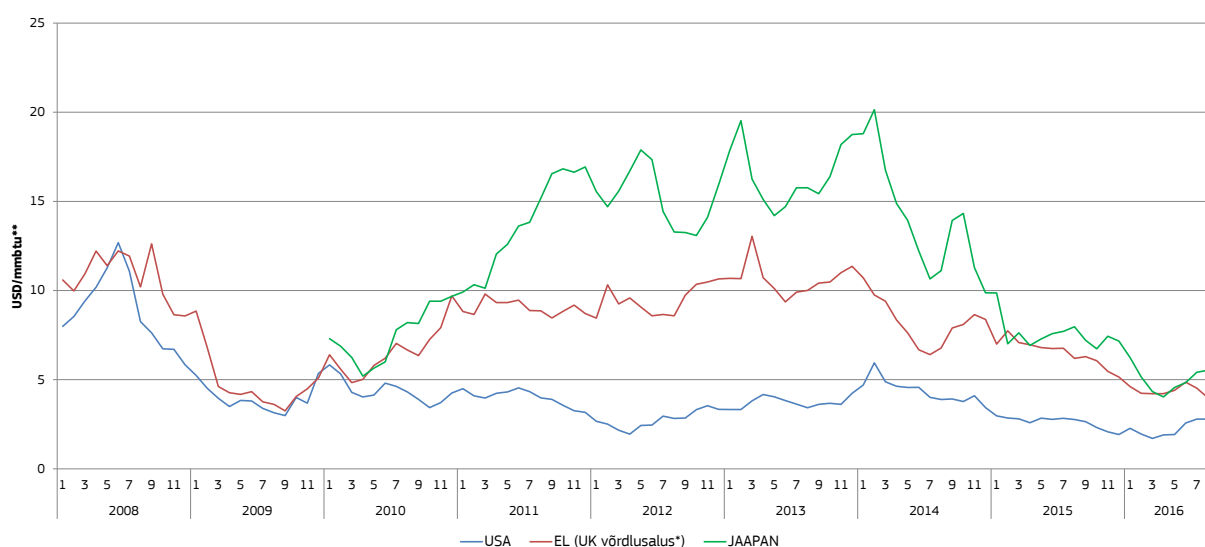
¹⁴ Tööstustarbijad, kelle aastane tarbimismaht on 1–4 miljonit GJ (tarbimisvahemik I5).

Joonis 13: Suurte tööstustarbijate gaasi keskmised jaehinnad 2015. aastal

Allikas: Liikmesriigid, komisjoni andmekogu

Joonis 14: Rahvusvahelised gaasihinnad

*UK gaasibörsi hinda (NBP) kasutatakse laialdaselt indikaatorina ELi gaasi hulgimüügiturul

**miljon Briti soojusühikut

Allikas: Platts, ThomsonReuters

Rahvusvaheliste gaasihindade puhul toimus 2014. aastal ja 2015. aasta alguses suurem lähenemine. ELi ja USA gaasihinna suhe on viimase kahe aasta jooksul positiivses suunas arenenud. 2015. aastal olid ELi gaasihinnad keskmiselt kaks ja pool korda kõrgemad kui USA gaasihinnad, kuid 2012. aastal oli hinnavahe umbes 3–5kordne. Hindade lähenemisele aitasid kaasa gaasi ülemaailmsete varude kasv ja Euroopa juurdepääs veeldatud maagaasile, samuti ka Euroopa ja Aasia vähenenud nõudlus ning nafta alusel indekseeritud gaasihinnad. Veeldatud maagaasi hinnad Aasias vähenesid 2014. aastal märkimisväärselt ja lähenesid Euroopa hindadele 2015. aastal.

Tabel 2: ELi gaasihinnad tööstustarbijatele võrreldes teiste riikidega

Aasta	Ameeri ka Ühendr iigid	Jaapan	Venem aa	Hiina	Brasiili a	Türgi
2012	3,3	0,6	4,0	1,0	1,0	1,2
2013	2,7	0,6	4,1	1,0	0,8	1,2
2014	1,9	0,6	4,3	0,9	0,9	1,3
2015	2,5	0,9	5,1	0,7	ei kohalda ta	1,2

Allikas: Keskkonnamõjuhindang, Platts, Brasilia kaevandus- ja energeetikaministeerium, Hiina hinnavaatluskeskus, Venemaa föderaalne riiklik statistikaamet. USA ja Jaapani puhul võrreldakse hulgimüügi ja veeldatud maagaasi impordi hinda Lääne-Euroopa veeldatud maagaasi impordihindadega.

Näiteks olid ELi hinnad 3,3 korda kõrgemad kui USA hinnad ning on langenud 2,5 kordsele USA hindade tasemele.

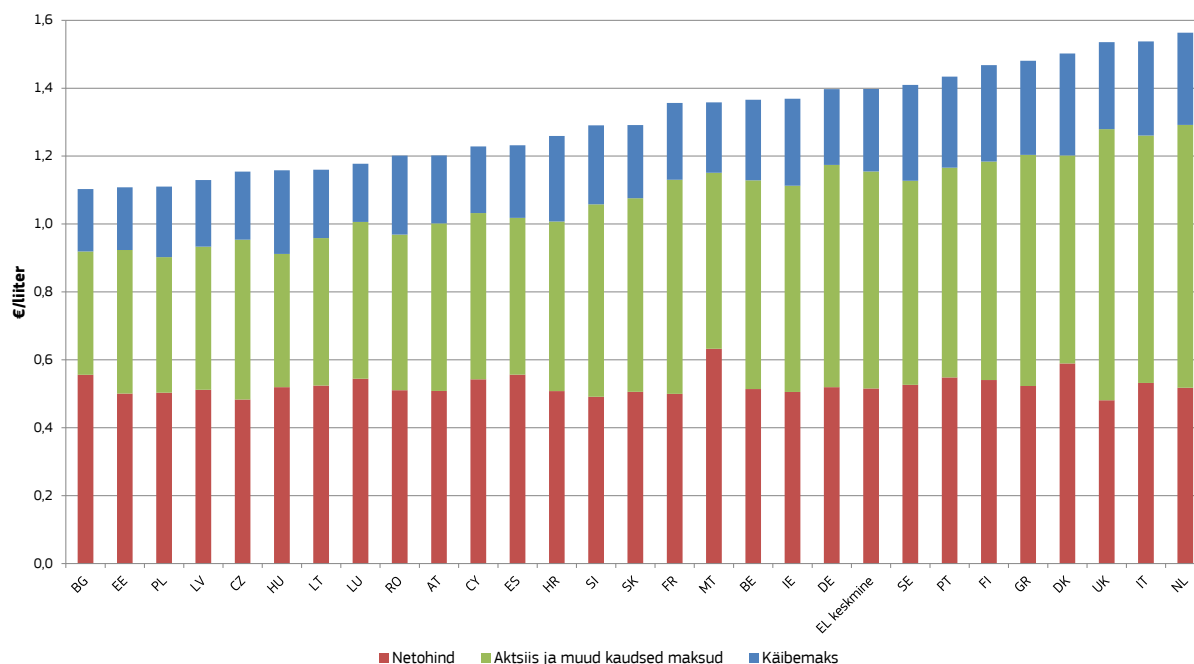
4. Naftasaaduste hinnad Euroopas

Toornafta hinnad on langenud alates 2014. aasta keskepaigast. Langusele on kaasa aidanud vähenenud nõudlus ja jõuline tarnimise kasv. Brenti hind on langenud 2014. aasta tipust, 115 USA dollarit barreli eest, 26-le USA dollarile barreli eest 20. jaanuaril 2016, mis on kõige madalam hind alates 2003. aastast. See tähendab, et hind on 19 kuu jooksul langenud 77 %. 2016. aasta juuniks olid hinnad taastunud 50 USA dollarini barreli eest ja on sellest saati püsinud vahemikus 40–50 USA dollarit barreli eest.

Naftahindade järsk langus kajastub jaeturgudel, kuid selle mõju leevendavad euro odavnemine ja naftasaaduste aktsiisimaksud, mis moodustavad suure osa tarbijahinnast. Bensiini ja diisli tarbijahinnad (kaasa arvatud maksud ja tollimaksud) on siiski alanenud vastavalt 24 % ja 28 % ajavahemikul 2014. aasta juuni lõpust kuni 2016. aasta veebruari keskepaigani, millal jaehinnad saavutasid põhja ja mootorikütuste hinnad Euroopas olid madalaimal tasemel alates 2009. aastast.

Bensiini ja autodiisli maksud ja lõivud on suured, kuid ei ole aja jooksul palju muutunud. ELi energia maksustamise direktiiv¹⁵ on sätestatud minimaalsed aktsiisimaksu määrad, kuid peaaegu kõik liikmesriigid on kehtestanud kõrgemad määrad. Bensiini aktsiis on vahemikus 0,36 eurot liitri eest Bulgaarias (miinimummäär) kuni 0,77 eurot liitri eest Madalmaadel. Keskkonna-, majandus-, ja maksupoliitilistel põhjustel on bensiin ja diisli liikmesriikide maksubaasis olulisel kohal. 2015. aastal moodustas maksude osa 63 % bensiini keskmisest jaehinnast ja 57 % diisli keskmisest jaehinnast.

Joonis 15: Bensiini hinna jaotus liikmesriikide lõikes (2015)

Allikas: Euroopa Komisjon

5. Energia maksumus Euroopas

Eespool esitatul alusel on selge, et elektri, gaasi ja naftasaaduste hulgihinnad on langenud mitme teguri tõttu (nt kasvav tarnimine ja vähenenud nõudlus). See on kaasa toonud naftasaaduste jaehindade languse. Elektri ja gaasi jaehinnad on aga jäänud samaks või isegi

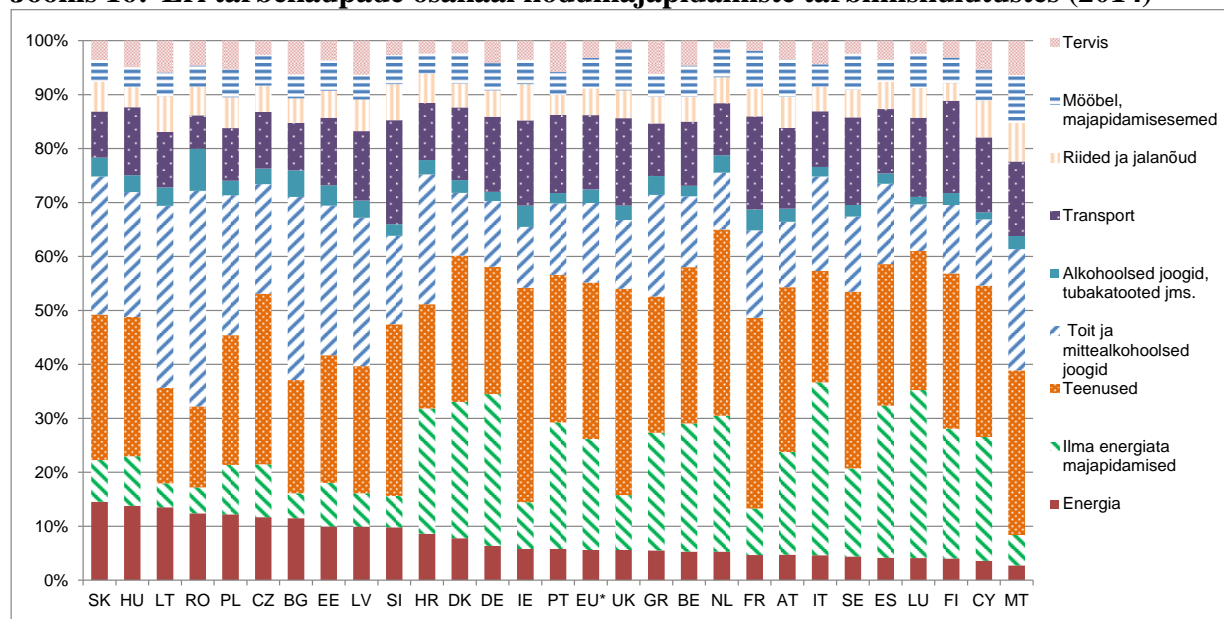
¹⁵ Nõukogu 27. oktoobri 2003. aasta direktiiv 2003/96/EÜ, millega korraldatakse ümber energiatoodete ja elektrienergia maksustamise ühenduse raamistik (ELT L 283, 31.10.2003, lk 51).

veidi suurenenud, kuna võrgukulud, maksud ja lõivud on hulgihindade languse ära neelanud. Sellised hinnasuundumused ühenduses meie *energiatarbimisega* on olulised, et hinnata mõju kodumajapidamiste tööstustarbivate energiainnale.

5.1 Kodumajapidamiste kulutused energiale

Kodumajapidamiste puhul on lõplik elektri-, gaasi- ja kütteõli tarbimine vähenenud või veidi suurenenud alates 2008. aastast. Elektri ja gaasi jaehinna tõus tähendas, et ELi kodumajapidamiste energiakulude (v.a transport (bensiin), mis esitatakse aruandes eraldi) osakaal kodumajapidamiste kuludes on suurenenud 5,3 %-lt 2008. aastal 5,8 %-ni 2014. aastal. Bensiooni jaehindade langus on samas viinud alla transpordikütuse kulud, mille osakaal kodumajapidamiste kuludes on vähenenud 4,3 %-lt 3,9 %-le.

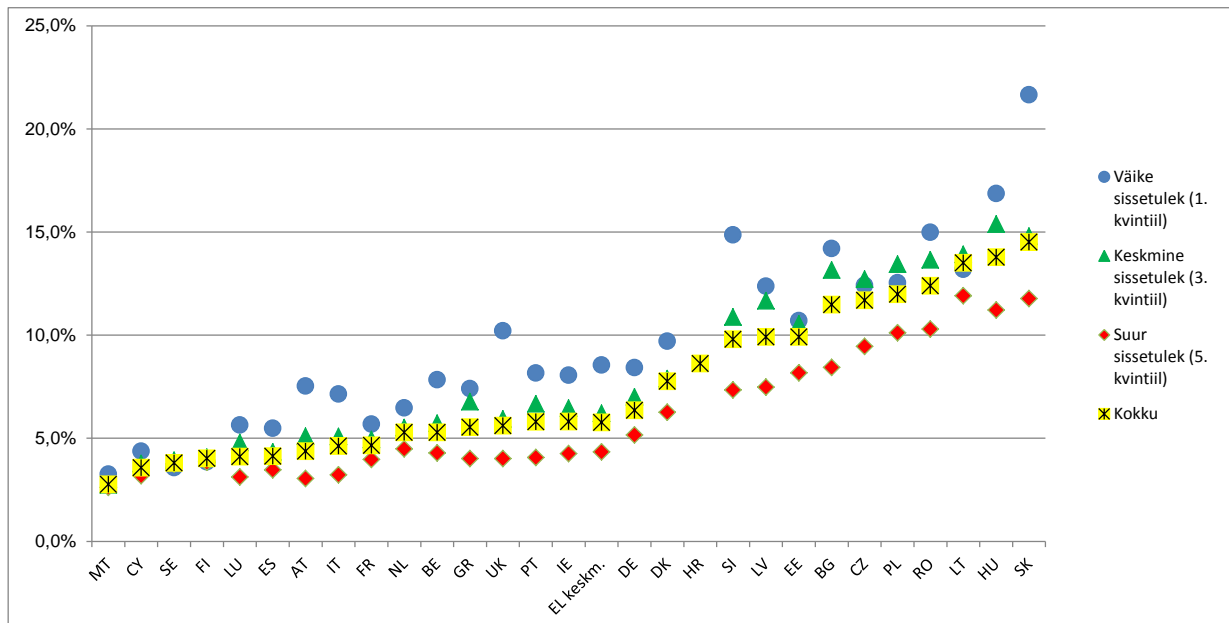
Joonis 16: Eri tarbekaupade osakaal kodumajapidamiste tarbimiskulutustes (2014)

Allikas: Euroopa Komisjon, riiklikud statistikaametid ja komisjoni arvutused.

Kodumajapidamiste keskmised energiakulud (v.a transport) on liikmesriigiti (jõukamad ja vähem jõukamad, soojema kliimaga ja külmemaga kliimaga) ja liikmesriikide sissetulekurühmade vahel väga erinevad. Energiakulude osa majapidamiskuludes varieerub 3 %-st Maltal kuni 14,5 %-ni Slovakkias. Erinevate kodumajapidamistüüpide analüüs näitab, et vaesemad leibkonnad kulutavad rohkem oma sissetulekust energiale kui jõukamad.

Joonis 17: Kodumajapidamiste energiakulude osa sissetulekurühmade lõikes (2014)

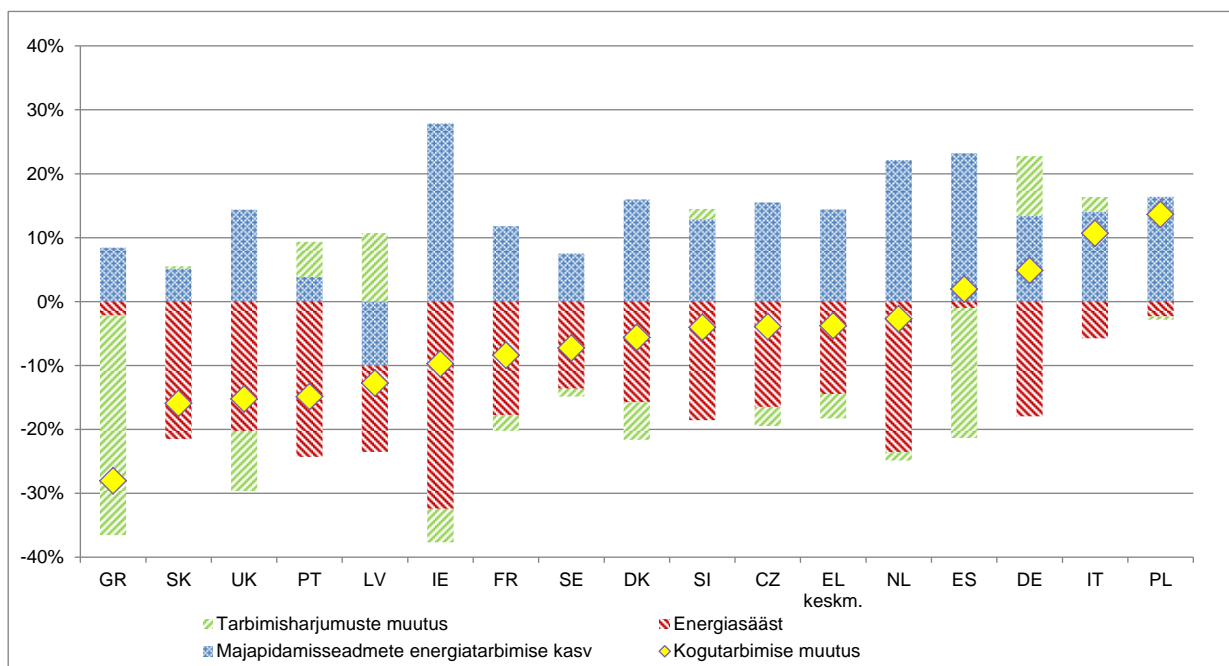

Allikas: Euroopa Komisjon, riiklikud statistikaametid ja enda arvutused.

Energiakulude osa majapidamiskuludest on kõige vaesemate leibkondade puhul 8,6 % (2004. aastal 5,7 %), keskmise sissetulekuga leibkondade puhul 6,2 % ning kõrge sissetulekuga majapidamiste puhul 4,3 %. See näitab, et eelkõige aeglase majanduskasvu ajal mõjutab hinnatõus haavatavamaid tarbijaid rohkem kui keskmise sissetulekuga leibkondi ning et on vaja võtta sotsiaalseid meetmeid haavatavate tarbijate kütteostuvõimetusega tegelemiseks.

Analüüs näitab ka, et mõnes liikmesriigis on kodumajapidamised vähendanud energiatarbimist energiahindade tõusu tõttu (vt joonis 18). ELi kodumajapidamiste energiatarbimine (v.a transport) vähenes vaatlusalusel perioodil ligikaudu 4 % võrra, kuigi kodumajapidamiste arv ja nende suurus on kasvanud. Suuremalt jaolt on see toimunud tänu energia säästmisele. Mitmel juhul on see saavutatud tänu eluruumide energiatarbimise suurenemisele, kuid mõnes riigis võis vähene ostujõud tarbimist järsult vähendada.

Joonis 18: Muutused energia tarbimises mõnes liikmesriigis (2004–2013)

Allikas: ODYSSEE andmebaas

5.2 Tööstustarbija energiakulud

Viimaste aastate energiahinna muutused ei ole suurendanud energiahinna osakaalu Euroopa ettevõtete tootmiskuludes; energiahinna osakaal on alla 2 %. Siiski kasutavad enamik liikmesriike subsidiume, et vähendada energiakulusid tööstustarbijate jaoks. Subsidiume antakse energiamaksudest ja -lõivudest (nt taastuvenergia või energiatõhususe lõivud või võrgutariifid) vabastamise või nende vähendamise teel. Olenevalt ettevõtte tüübist ja tema asukoha liikmesriigist, võib ta maksta energia eest 50 % vähem kui teised sama sektori ettevõtted.

Mõne tööstusharu puhul, kus energiakulud on suuremad ja rahvusvaheline konkurents tugevam, tuleb energiakulusid täpsemalt hinnata. Need on intensiivse kaubavahetusega ja teatava majandusliku tähtsusega energiamahukad ettevõtted (kus energiakulud moodustavad vähemalt 3 % tootmise kogukuludest ja mõnel juhul keskmiselt kuni 40 % või isegi rohkem). Komisjoni tehtud analüüsist järeldub, et valitud 14 sektori puhul on ajavahemikul 2008–2013 energiakulude osakaal ja energiakulud absoluutväärtuses enamikul juhtudel vähenenud. See tuleneb järgmistest teguritest: energiahindade langus, maksuvabastused ja maksude vähendamine, vähenenud tootmistasemega seotud väiksem energiatarbimine, tootmise nihkumine vähem energiamahukate toodete suunas, energiatõhususmeetmete kasutusevõtmine ja muude tootmiskulude aeglasem vähenemine.

Energiakulude rahvusvaheline võrdlus

Euroopa majandus ei ole üldiselt väga energiamahukas. Euroopa on kümnendeid restruktureerinud oma majandust, võttes arvesse muutuvaid sise- ja maailmaturge ning nõudlust erinevate kaupade ja üha rohkem teenuste järele. Restruktureerimisel lähtutakse ka ressursside kättesaadavusest, hinnasignaalidest ja tehnoloogia arengust. Nagu eespool märgitud, puutuvad teatavad energiamahukad tööstusharud ometi kokku rahvusvahelise konkurentsiga. Sel põhjusel on oluline hinnata, millised on energiahindade ja -kulude suundumused ELis võrreldes rahvusvaheliste suundumustega.

Nagu eespoolsetes punktides märgitud, tõusid elektri ja gaasi hinnad ELis ajavahemikul 2008–2015 suhteliselt mõõdukalt, aga Aasia riikides (Hiina, Lõuna-Korea ja eelkõige Jaapan) märkimisväärselt kiiremini.

Maailmas kättesaadavatest (piiratud) andmetest tööstuse energiakulude ja energiamahukuse¹⁶ kohta võib järeldada, et Hiina energiamahukad ettevõtted on palju energiamahukamad kui USA või ELi ettevõtted¹⁷. Seevastu on aga mõni ELi tööstussektor energiamahukam kui temaga sarnane sektor USAs. Sellest hoolimata moodustavad energiakulud ELis energiamahukate tööstusharude tootmiskuludest väiksema osa kui USAs ja suurema osa kui Jaapanis. Alates 2008. aastast on energiakulude osakaal USAs vähenenud kiiremini kui ELis, mis näitab, et lisaks madalamatele energiahindadele jõuavad USA energiamahukad tööstusharud ELi omadele järgi ka energiakulude osas. Andmed energiatõhususe parandamise¹⁸ kohta mõnes Euroopa energiamahukas tööstusharus alates 2008. aastast näitavad, et energiatõhususe parandamise meetmed on aeglustunud või isegi peatunud. Seda võib selgitada selliste asjaoludega nagu tehniliste edusammude piiratud ulatus, vähenenud tootmisvõimsuse kasutusmäär, kuid ka investeerimiseks vajaliku kapitali puudus.

6. Energiasubsidiidid ja valitsemissektori tulud

Konkurentsivõimeline ja hästitoimiv energiaturg peaks andma kodumajapidamistele ja tööstustarbijatele vajalikku energiat kõige kulutõhusamalt. Mida selgemad on hinnasignaalid ja

¹⁶ Energiamahukus väljendab tarbitud energiat kogulisandväärtuse kohta. Energiamahukust saab kasutada tehnilise energiatõhususe näitajana, kuid seda mõjutavad majanduslikud tegurid, mis mõjutavad ka kogulisandväärtuse kujunemist.

¹⁷ Kättesaadavad andmed ei ole tüüpilised põhikemikaalide, terase või alumiiniumi tootmise sektorite kohta.

¹⁸ Füüsilise tootmisühiku kohta kasutatud energia.

mida tugevam on seos hindade ja tootmiskulude vahel, seda tulemuslikumad on energia tootmine ja tarbimine. Mitmes suhtes ei toimi energiaturg aga nõuetekohaselt. Valitsusasutused on mitmete turutõrgete ja reguleerimisega seotud puuduste tõttu sekkunud mitmete aastate jooksul väga erineval viisil energiasektori arengusse. Poliitiliste eesmärkide saavutamiseks, nagu saaste ja kasvuhoonegaaside heite vähendamine, energiavarustuskindluse parandamine ja vaesemate leibkondade või haavatavate ettevõtete maksukoormuse vähendamine, on kehtestatud energiatootjaid või -tarbijaid mõjutavaid regulatiivseid või finantsmeetmeid. Selliste meetmetega subsideeritakse sageli energia tootmist ja tarbimist ning need võivad korrigeerida hinnasignaale, et võtta arvesse turutõrkeid. Need meetmed sisaldavad selgeid hindades kajastuvaid meetmeid, nagu on näidatud eespool energia maksude ja lõivude alamkomponente käsitlevas jaotises. Mõned sellistest meetmetest (nt mõned energianõudlusega seotud meetmed või kuludest madalamaks reguleeritud hinnad) võivad ähmastada hinnasignaale, mis muidu juhiksid energia tarbimist ja tootmist, energia tõhusust ja investeringuid. Eriti problemaatilised on fossiilkütustega seotud subsiidiumid, kuna selline subsideerimine loob ebasoodsa olukorra puhtale energiale ja takistab üleminekut vähese süsinikdioksiidheitega majandusele.

Komisjon viis 2014. aastal läbi ulatusliku uuringu energiakulude ja subsiidiumide laadi kohta Euroopas¹⁹. Selles leiti, et väga mitmed riigi sekkumised kujutasid endast märkimisväärseid sekkumisi energiasektorisse (v. a transport) ning nende rahaline väärtus oli 2012. aastal kuni 113 miljardit eurot, millest umbes 17,2 miljardit anti *otse* fossiilkütuste subsiidiumideks elektri ja soojuse tootmiseks²⁰; fossiilkütuste subsiidiumid transpordi jaoks hinnati eraldi umbes 24,7 miljardile eurole. Kui kohaldada laiemaid IMFi mõisteid, sealhulgas arvesse võttes väliseid kulusid, tõuseb fossiilkütuste jaoks antud subsiidiumide summa kuni 300 miljardi euroni²¹ nii ELis kui ka Venemaal, 250 miljardi euroni Indias, üle 2050 miljardi euroni Hiinas ja 630 miljardi euroni USA-s. EL on võtnud kohustuse kõrvaldada fossiilkütuste ja keskkonnakahjulike ainete jaoks antavad subsiidiumid, et energiaturg muutuks konkurentsivõimelisemaks ning hinnasignaali paraneks, mis aitaks rahalisi vahendeid tõhusamalt paigutada kooskõlas ELi kohustustega võidelda kliimamuutustega. Hiljutine energiahindade suhteline langus peaks aitama riikidel kõrvaldada maksuvabastusi ning muid hinna ja energianõudlusega seotud subsiidiume. Lisaks aitaks see kaasa ka eelarve konsolideerimisele.

Teine tavapärane energiaturgudesse sekkumise viis on energia maksustamine. Nagu eespool märgitud, võidakse seda kasutada turutõrgete kõrvaldamiseks, kuid riigid otsivad ka ulatuslikke stabiilseid maksubaase, mille abil saada avaliku sektori tulusid valitsussektori kulude rahastamiseks. Energia tarbimine on pikka aega olnud selliseks baasiks. ELi liikmesriikide kogutud energiamaksude²² kogusumma oli 2014. aastal 263 miljardit eurot, mis on võrdne 1,88 % ELi SKP-ga. Energiamaksude suurim osa on aktsiisid. 2015. aastal olid aktsiisimaksu tulud üksi ligi 227 miljardit eurot. Energiatoodete tarbimise vähenemine oleks põhjustanud aktsiisimaksudest saadavate tulude vähenemist, kuid liikmesriigid sageli suurendasid aktsiisimäära. Seega on energiatarbimine jätkuvalt avaliku sektori tulude oluline maksubaas, mis on liikmesriikidele abiks raske eelarvepositsioonide konsolideerimisel. Üldisemalt võttes võib energia maksustamine majanduskasvule positiivsemalt mõjuda kui tööjõu ja investeeringute maksustamine.

¹⁹ http://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/ECOFYS%202014%20Subsidies%20and%20costs%20of%20EU%20energy_11_Nov.pdf

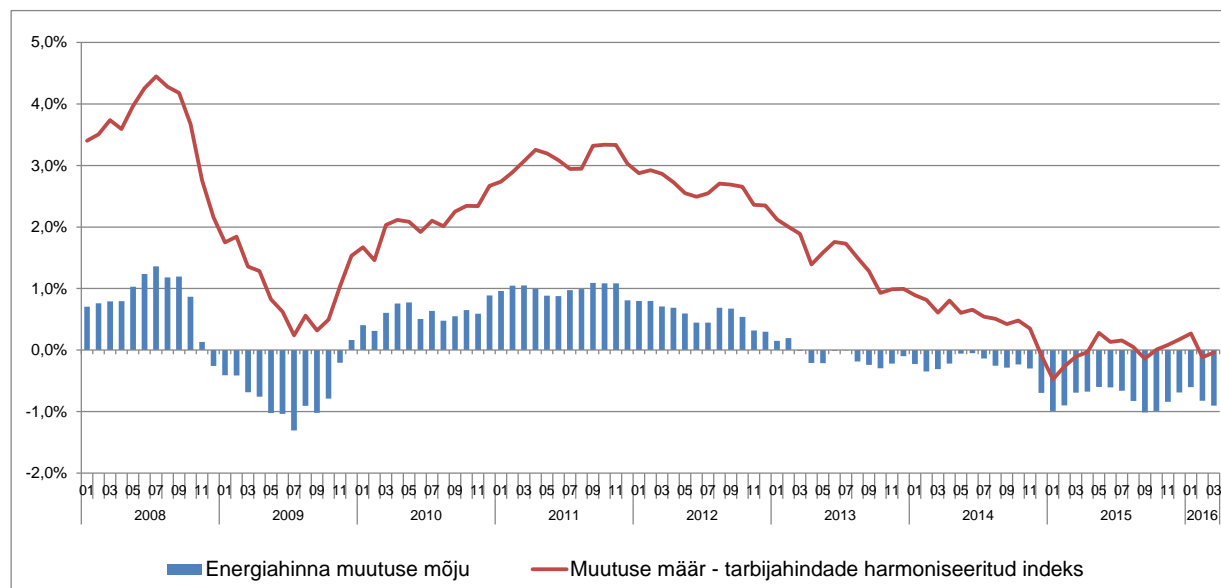
²⁰ See hõlmab subsiidiume söe jaoks (9,7 miljardit eurot) ja gaasi jaoks (6,6 miljardit eurot). Need subsiidiumid tulenevad ajaloolistest investeerimissubsidiididest, fossiilkütuste investeringutoetustest, soodustariifidest, kütusemaksu vabastustest, elektrienergia tootmisest ning dekomisjonierimisest ja jäätmete kõrvaldamisest. (Allikas: 2014. aasta uuring energiakulude ja -subsiidiumide kohta transpordisektoris (bensiinisubsidiidid), milles osundatakse OECD 2013. aasta ülevaatele. https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/ECOFYS%202014%20Subsidies%20and%20costs%20of%20EU%20energy_11_Nov.pdf)

²¹ 2015. aasta hinnangud (<https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2015/wp15105.pdf>)

²² Energiaga seotud keskkonnamaksud, nagu määratletud määruses (EL) nr 691/2011 Euroopa keskkonnamajandusliku arvepidamise kohta; need ei hõlma energiatoote käibemaksu.

Energiatihinnad mõjutavad inflatsiooni kaudu ka ELi majanduse laiemaid, makromajanduslikke aspekte. Energia on selge osa kodumajapidamiste ja tööstustarbivate kuludes, samuti on energia selge osa naftasaaduste hindade kaudu eelkõige transpordisektoris. Seega energiatihinnad on oluline tegur inflatsiooni mõjutamisel. Energiatipud 2008. aastal ja isegi 2011. aastal andsid sel ajal 1 % ELi inflatsioonist ning praegu on madalamatel hindadel ELi majandusele deflatsiooniline mõju.

Joonis 19: Energiatimude mõju inflatsioonile ELis

Allikas: Eurostat.

Järeldus

Energiatimude järsk hinnalangus viimastel aastatel, eriti nafta, aga ka gaasi puhul, tuleneb tehnoloogia muutumisest ning ka turu ja geopoliitilistest muutustest. Energiasektoris on toimunud olulised muutused. Euroopas (mis on üks suurimaid energia importijaid) on hinnalangus toonud ajutise oodatud leevenduse kodumajapidamistele ja raskes majanduslikus olukorras ettevõtetele ja andnud majandusele ühekordse ergutuse. See näitab, kui oluline on arendada ülemaailmseid energiaturge, eriti sellises energiata importivas piirkonnas nagu EL, ning sellega vähendada hinnaerinevusi võrreldes teiste piirkondadega. Ülemaailmsete energiaturgude arendamine on eriti oluline gaasi puhul, kuna veeldatud maagaasi turgude ülemaailmne arendamine ja uued tarneallikad loovad Euroopa jaoks võimalusi. See võib aidata vähendada gaasihinna erinevusi muu maailma suhtes, nagu nt USA, ning CO₂-heite vähendamise seisukohast parandab see gaasi konkurentsivõimelisust söe ees.

Madalamad hinnad võivad aga tõmmata tähelepanu eemale energiaga seotud probleemidelt, mis praegu meie ees seisavad, nagu energiajulgeolek, konkurentsivõimelisus ja kliimamuutus. Need probleemid ei ole kadunud. Käesolevas aruandes esitatud andmed ja analüüsid annavad palju üksikasjalikuma pildi ja aitavad meil leida õiged lähenemisviisid ja poliitika energialiidu väljaarendamiseks sellel muutuvale energiamaastikule. Madalaid hindu ei tohiks võtta iseenesestmõistetavana. Käesolevas aruandes esitatud andmed näitavad, kuidas pakkumine ja nõudlus võivad järsult muutuda. Eriti võib see juhtuda seetõttu, et uued ressursid nagu kildagaas ja naftapuurkaevud ammendatakse kiiresti ja tootmise säilitamiseks on vaja pidevaid asendusinvesteeringuid.

Kuna energiakulud moodustavad väikese osa enamiku ettevõtete tootmise kogukuludest, on Euroopa energiamaahukad tööstusharud hinnatõusu suhtes jätkuvalt tundlikud. Kätesaadavate tõendite alusel, mida mõõdeti energiamaahukuse seisukohalt, võib järeldada, et USA energiamaahukad tööstusharud võivad energiatarbimise osas mõnes sektoris ELi tööstusharudega samale tasemele jõuda. Investeermise suurendamine energiatarbimisse, koos suunaga innovaatiliste, suurema lisandväärtusega toodete suunas, võib aidata seda edumaad

säilitada. Teatavad energiamahukad tööstusharud saavad olulisi maksuvähendusi ja maksuvabastusi, kuigi liikmesriigiti on erinevused väga suured. Selliseid subsiidiume tuleks anda ainult siis, kui on vaja toetada Euroopa tööstust ebavõrdses rahvusvahelises konkurentsisis, ning hinnamoonutused tuleks viia miinimumini. Liikmesriigid peaksid kasutama praeguseid madalamaid energiahindu, et kõrvaldada sobimatud subsiidiumid ja maksuvabastused, mis moonutavad hinnasignaale ja aeglustavad üleminekut vähese süsinikdioksiidiheitega majandusele.

Energihindade ja -kulude suundumusi Euroopas mõjutavad väga paljud tegurid. Üks käesoleva aruande selgeid järeldusi on lahknevus elektri hulgi- ja jaehindade muutumise vahel. Kui hulgihinnad saavutasid 2016. aastal viimase 12 aasta kõige madalama taseme, on kodumajapidamiste hinnad suurenenud keskmiselt 2–3 % aastas²³. Selle põhjuseks on turu parem toimimine, kuid ka turutõrked ning suurenenud maksud ja lõivud.

Hulgihindade langus on seotud energiatoodete hinna, vähenenud nõudluse ja turgude liitmisest tuleneva turu parema toimimisega. Mõnel piirkondlikul turul on ka liigset tootmisvõimsust ja uuele võimsuse jaoks ei ole õigustust enne, kui vana võimsus on turult lahkunud. Hulgihindu viivad alla ka riiklikud meetmed nagu võimsuse tagamise mehhanismid ja taastuenergia toetused, mis vähendavad veelgi tulusid ja mõjuvad turule omaste tasakaalustavate hinnasignaali vastaselt. Võttes arvesse suuremahulisi investeeringuid tootmisvõimsusesse, mida on vaja energia varustuskindluse, konkurentsivõimelisuse ja vähese CO₂-heitega tootmise pikaajalise eesmärkide saavutamiseks, on ELil vaja turumehhanismidele toetuvat turukorralduse ja energiapoliitika raamistikku, mis võimaldaks investeerida vähese CO₂-heitega ja paindlikku tootmisse, mida toetavad nõudluse juhtimine, energia salvestamine ja piiriüleised ühendused.

Tundub, et hulgihindade langused kanduvad jaehindadesse väga aeglaselt ja üksnes osaliselt, kuigi see toimub kiiremini tööstustarbijate puhul. Sellest võib järeldada, et konkurentsi jaeturul on võimalik parandada. Lisaks on ülekandetasude, maksude ja lõivude suurenemine hulgihindade languse suures osas üle kaalunud. Sellised hinnatõusud võivad tuleneda ülimalt vajalikest investeeringutest piirülestesse võrkudevahelistesse ühendustesse ja arukatesse võrkudesse, mis võimaldavad suuremat tõhusust. Samuti on põhjuseks investeeringud siseturgu ja energiajulgeolekusse. Makse ja lõive suurendatakse turutõrgete kõrvaldamiseks, üldistel rahalistel põhjustel või otse energiatootmisega seotud investeeringute rahastamiseks. (On oluline, et energiasüsteemi kulud oleksid kaetud sektori sees tarbijate poolt, ning et tariifipuudujäägid ei akumuleeruks.) Maksude ja lõivude suurendamine ei tohiks aga vähendada energiatootjate motivatsiooni investeeringuteks. Hulgihindade vähenemine ühtlustumine jaehindadega ning kodumajapidamiste ja tööstustarbijate reaktsioon hindadele näitavad, et EL peaks jätkuvalt arendama energia siseturgu ja pöörama eelkõige tähelepanu hästi toimivale elektriturule. Kogu ELis peavad tekkima konkurentsivõimelised turud, kus nii tarbijad kui ka tootjad suudavad paindlikult reageerida kas hulgi- või jaehinna signaalidele. Hulgihinnad peaksid olema sellised, mis kataksid täielikult ära investeerimis- ja tegevuskulud, kui soovitakse, et investeeringud energiasektorisse oleksid turupõhised.

Kõigi nende aspektide alusel on komisjoni tulevased ettepanekud turukorralduse, jaeturgude, taastuenergia ja juhtimise kohta väga olulise tähtsusega, et rajada innovaatiline ja konkurentsivõimeline energiasektor, mis suudaks Euroopa kodumajapidamistele ja tööstustarbijatele pakkuda taskukohase hinnaga energiat ja võimaldaks Euroopa tööstusel tulemuslikult konkureerida maailma majanduses.

²³ Tööstustarbijate *elektrihinnad* suurenesid umbes 2 %; tööstustarbijate *gaasihinnad* olid stabiilsed või vähenesid.